

Dabas lieguma DARMŠTATES PRIEŽU AUDZE

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

Jūrmalas pilsēta

Plāns izstrādāts laika periodam no 2006. gada līdz 2016. gadam

Projekta vadītāja:

Jūrmalas domes vides aizsardzības nodaļas vadītāja

Rita Kņūtiņa

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti:

Voldemārs Spuņģis
Vija Znotiņa
Madis Sīpols
Sniedze Laiviņa

Plāna izstrādes uzraudzības grupa:

Gundega Freimane, Dabas aizsardzības pārvaldes sugu un biotopu daļas vadītāja;
Jānis Artemjevs, Dabas aizsardzības pārvaldes projektu koordinators;
Juris Griķis, Jūrmalas domes izpilddirektora vietnieks;
Pēteris Pildiņš, VVD LRVP Piesārņojuma kontroles daļas, Pierīgas kontroles sektora vad.;
Guntis Vidiņš, VMD Rīgas-Ogres virsmežniecības inženieris vides aizsardzības jautājumos;
Vita Rudzīte, p/a „Rīgas meža aģentūra” Attīstības departamenta vadītāja;
Aleksandrs Brumermans, SIA „Baložu ligzda” valdes loceklis;

SATURS

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	5
DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNĀ LIETOTO JĒDZIENU SKAIDROJUMS.....	5
1. KOPSAVILKUMS	6
1.1. KARTE	6
1.2. DL IZVEIDOŠANAS MĒRĶI UN PLĀNOTIE APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI.....	6
1.3. DL ZONĒJUMS	6
2. APRAKSTS.....	7
2.1. VISPĀRĒJĀ INFORMĀCIJA	7
2.1.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība.....	8
2.1.2. Zemes lietošanas veidu raksturojums un īpašuma formu apraksts.....	8
2.1.3. Jūrmalas attīstības plānā noteiktā atļautā teritorijas izmantošana.....	8
2.1.4. Esošais funkcionālais zonējums.....	9
2.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	9
2.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums.....	10
2.1.7. Valsts un pašvaldību funkcijas un atbildība	10
2.2. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS.....	12
2.2.1. Latvijas Republikas likumdošana	12
2.3. TERITORIJAS FIZISKI - ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS.....	15
2.3.1. Klimats.....	15
2.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija.....	16
2.3.3. Hidroloģija	16
2.3.4. Augšnes.....	16
2.4. SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS.....	16
2.4.1. Iedzīvotāji (pastāvīgie un apmeklētāji), apdzīvotās vietas un nodarbinātība.....	17
2.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze	17
2.4.3. Teritorijas izmantošanas veidi.....	18
ESOŠĀ TŪRISMA INFRASTRUKTŪRA	19
3. NOVĒRTĒJUMS	23
3.1. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS.....	23
3.1.1. DL kā vienota dabas vērtība un faktori, kas to ietekmē.....	23
3.1.2. Ainaviskais novērtējums	23
3.1.3. Biotopi (sociālekonomiskā vērtība un ietekmējošie faktori).....	24
3.2. DABAS LIEGUMA VĒRTĪBAS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	25
3.2.1. Rekreācija kā ietekmējošs faktors.....	25
3.2.2. Eitrofikācija.....	25
3.2.3. Piegružojums.....	26
3.2.4. Erozija	26
3.2.5. Svešās (invazīvās) sugas.....	27
3.2.6. Meža apsaimniekošana.....	27
3.2.7. Apbūve	28
3.3. SUGAS	28
3.3.1. Flora.....	28
3.3.2. Fauna.....	29
3.3.3. Citas vērtības.....	30
3.4. DL VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTĀTĪJUMS.....	31
4. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI.....	32
4.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS IDEĀLIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI	32
4.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM	32
5. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	33

5.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	33
A. TŪRISMA INFRASTRUKTŪRAS UZLABOŠANA	35
B. SVEŠO SUGU IZNĪCINĀŠANA	36
C. BIOTOPU APSAIMNIEKOŠANA	36
D. SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA	37
<i>D1</i>INFORMATĪVA BUKLETA IZDOŠANA	37
<i>D2</i>. INFORMĀCIJAS ZĪMES UN STENDI	37
E. IZPĒTE UN MONITORINGS	38
F. ORGANIZATORISKI PASĀKUMI	38
5.2 PRIEKŠLIKUMI PAR NEPIECIEŠAMAJIEM GROZĪJUMIEM JŪRMALAS TERITORIJAS PLĀNOJUMĀ	38
6. IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI	39
PIELIKUMU SATURS	40

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

JPD – Jūrmalas pilsētas dome
DAP- Dabas aizsardzības pārvalde
VVD- Valsts vides dienests
LRVP – Lielrīgas reģionālā vides pārvalde
VAN – Jūrmalas pilsētas domes vides aizsardzības nodaļa
VMD – Valsts meža dienests
RMA- Rīgas meža aģentūra
DL- dabas liegums
ĪADT- īpaši aizsargājama dabas teritorija

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNĀ LIETOTO JĒDZIENU SKAIDROJUMS

- **antropogēnā slodze** - vielas, objekti un procesi, kas rada slodzes uz dabas komponentiem vai teritorijām un ir saistīti ar cilvēka saimniecisko un cita veida darbību;
- **bioloģiskā daudzveidība** – dažādu dzīvības formu daudzveidība. Ietver ekosistēmu, sugu un ģenētisko daudzveidību;
- **biotops** - kādas biocenozes aizņemtais Zemes virsais (sauszemes vai ūdens) nogabals ar samērā vienvērtīgiem vides apstākļiem (reljefu, augsni, klimatu);
- **boreāls**- tāds, kas attiecas uz ziemeļu puslodes mērenā klimata joslu;
- **dabas liegums** - īpaši aizsargājama dabas teritorija, kas pārstāv cilvēka darbības maz pārveidotus vai dažādā pakāpē pārveidotus dabas kompleksus, reto un izzūdošo vietējo savvaļas sugu atradnes, dažādiem Latvijas novadiem raksturīgas vai unikālas kultūrainavas, izcili skaistas dabas vietas;
- **dižkoki** - sevišķi veci un resni koki, kam ir liela zinātniska, kultūrvēsturiska, estētiska nozīme;
- **ekosistēma** - funkcionāla sistēma, kurā ietilpst noteiktā teritorijā sastopamās organismu populācijas (biocenoze) un nedzīvā to eksistences vide (ekotops) un kurā notiek vielas, enerģijas un informācijas apmaiņa;
- **fauna** - vēsturiski izveidojies dzīvnieku sugu komplekss kādā noteiktā teritorijā;
- **flora** - vēsturiski izveidojies augu sugu kopums kādā noteiktā teritorijā;
- **īpaši aizsargājamas dabas teritorijas** – teritorijas, kas izveidotas, lai aizsargātu un saglabātu dabas vērtības – sugas, to dzīvesvietas, kā arī savdabīgas un skaistas ainavas, izcilus kokus, akmeņus, avotus un tml. Šīs teritorijas atrodas īpašā valsts aizsardzībā, to konkrētās platības un robežas nosaka ar likumu vai Ministru kabineta noteikumiem. Likums nosaka, ka tās ir ģeogrāfiski noteikta platības, kuras atrodas īpašā valsts aizsardzībā saskaņā ar kompetentu valsts varas un pārvaldes institūciju lēmumu un tiek izveidotas, aizsargātas un apsaimniekotas nolūkā:
  - 1) aizsargāt un saglabāt dabas daudzveidību;
  - 2) nodrošināt zinātniskos pētījumus un vides pārraudzību;
  - 3) saglabāt sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas;
- **īpaši aizsargājamās sugas** – sugas, kas ir Latvijā apdraudētas, izzūdošas, retas vai sastopamas savdabīgās vietās. Ir arī ierobežoti izmantojamās aizsargājamās sugas;
- **monitorings** - sistemātisku vides stāvokļa novērojumu veikšana dažādās dabas vidēs, lai konstatētu un novērtētu pārmaiņas, ko izraisa dabas procesi vai antropogēnā ietekme, efektīvi plānotu un kontrolētu vides aizsardzības pasākumus;
- **ornitofauna** - putnu fauna;
- **ruderālās sugas** – spontāni veidojies augu sabiedrību kopums teritorijā, kurā cilvēka darbības dēļ pilnīgi vai daļēji iznīcināta iepriekšējā augu sega; viens no sinantropās veģetācijas veidiem;
- **sinantropa suga**- neraksturīga, sveša augu suga, kura ieviesusies saimniekošanas un vides rādītāju pārmaiņu dēļ;
- **svešās (invazīvās) sugas** – sugas, kas nav raksturīgas biotopam, kurā tās ieviesušās un agresīvi izspiež biotopam raksturīgās sugas;
- **veģētācija** - vēsturiski izveidojies kāda reģiona augu kopu (fitocenožu) kopums.

1. KOPSAVILKUMS

1.1. Karte

DL „Darmšates priežu audze” atrašanās vieta

Dabas liegums "Darmšates priežu audze" atrodas Jūrmalas pilsētas D daļā, Lielupes upes labajā krastā (skat. 1. karti). Šī ir viena no 4 un pati mazākā īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kas atrodas Jūrmalas pilsētas administratīvajās robežās. Dabas lieguma kopējā platība ir tikai 4,9 hektāri.

1.2. DL izveidošanas mērķi un plānotie apsaimniekošanas pasākumi

Dabas lieguma izveidošanas mērķis ir saglabāt šo īpatnējo priežu audzi, kuras galvenā vērtība ir dendroloģiskā īpatnība, ainaviskā pievilcība un dabas vērtība. Priežu audze, kas sēta 19.gs. beigās no Darmšates sēkļu firmā iegādātām sēklām, ir dendroloģisks objekts, kas pierāda, ka sēkļu augšanu var ietekmēt gan augsnes un klimata atšķirības, gan pašu sēkļu iegūšanas vieta un kvalitāte.

Galvenie dabas aizsardzības plānā noteiktie apsaimniekošanas pasākumi vērsti uz DL dabas vērtību un ainavas saglabāšanu, sabalansējot dabas aizsardzības un sabiedrības atpūtas nodrošināšanas funkcijas. Apsaimniekošanas pasākumi plānošanas periodam (2006. – 2016. gads) paredz šīs īpatnējās audzes saglabāšanu, svešo sugu ierobežošanu, dabas lieguma labiekārtošanu, dabas vērtību ietekmējošo faktoru monitoringu un dabas lieguma popularizēšanu un sabiedrības izglītošanu.

1.3. DL zonējums

Teritorijai līdz šim nav izstrādātas funkcionālas zonas. Ievērojot to, ka teritorija ir neliela un viendabīga-tai arī turpmāk nav paredzēts veidot atsevišķas funkcionālās zonas

2. APRAKSTS

2.1. Vispārējā informācija

Darmšates priežu audze ir sēta 19.gs. beigās pēc vācu izcelsmes mežkopja Eižena Ostvalda iniciatīvas. Šajā laikā viņš bija Rīgas reģiona galvenais mežzinis, kurš augstprātīgi nevēlējās atzīt vietējo sēklaudzētavu vērtību. Tādēļ priežu sēklas tika iepirktas Vācijas pilsētiņas Darmšates sēklu firmā... Mežkopis cerēja uz strauju priežu augšanu, kas varētu dot ātru iespēju tikt pie kokmateriāliem un peļņas. Rezultātā izaugušās priedes nesa tikai finansiālus zaudējumus un nevarēja līdzināties vietējām masta priedēm. Iemesli neveiksmei tika meklēti gan atšķirīgajās augsnēs, gan klimatā.. Lielākā daļa no šādām audzēm tika nozāģētas. Tas kalpo kā negatīvs piemērs tam, ka ne vienmēr no ārzemēm nāk tās labākās lietas un ka vietējie ražojumi netiek pienācīgi novērtēti.

„Pēc Makša Siversa (1857-1919) pārliecības, arī vietējo sugu pavairošanai jāizmanto tikai uz vietas iegūtas sēklas. Dendrologiem zināma "Darmšates priedes" problēma. Vietējā priede (*Pinus sylvestris*) gadsimta beigās bija pats populārākais eksporta koks. "Rīgas priede" deva kuģu mastus, bija augstvērtīgs izejmateriāls citām vajadzībām. Taisns un pietiekami garš stumbrs, maz zaru. Bija skaidrs, ka mežkopībā šī suga ir ieviešama plašos apmēros. Priežu sēklas audzēja Kellera firma Vācijā un tirgojās ar tām. Baltijas mežkopji tās pirka lielos apmēros. Koki veidojās kropli, stumbri īsi, liki un zaraini. M. Siverss 1903. gadā secināja : ". . . jau pēc 10 gadiem var ievērot, ka jaunie stādījumi, izaudzēti no Vācijas sēklām, zaru un līko stumbru ziņā krasi atšķiras no ideāli taisnajām audzēm, kas radušās no vietējām sēklām." Par to viņš bija rakstījis jau agrāk un aicināja Baltijas mežkopjus atteikties no Kellera firmas pakalpojumiem. Tas bija trieciens mundiera godam. Presē sākās asa un skandaloza diskusija, kurā iesaistījās arī profesors H. Mairs. Protams, Kellera firmas pusē. Dendrologi izsaka pieņēmumu, ka firma varētu būt arī profesoru uzpirkusi. H. Mairs 1899. gadā apmeklēja priežu audzes Baltijā. Viņš noliedz sēklu ietekmi, bet "līkos stumbrus" uzveļ vietējam klimatam un augsnes īpatnībām. H. Mairs konstatē, ka Darmšates priedēm Vidzemē tomēr ir 13% veiksmīgs iznākums. M. Siverss sāk sīkāk izpētīt, kā cēlušās šo 13% priežu sēklas un atrod, ka tās ņemtas no tādām priedēm — sēklu devējām, kas savulaik izaudzētas no Skandināvijā iegūtajām sēklām. Tā pierādās sēklu izcelsmes ietekme uz rezultātiem. Visplašāk M. Siversa uzskati par sēklu izcelsmes (provincienu) ietekmi uz rezultātiem izskan 1903. gadā. Rīgā sanāk Viskrievijas 10. mežsaimnieku kongress. Tur M. Siverss nolasa referātu "Par sēklu izcelsmes ietekmi uz koku augšanu" ("Über der Einfluss der Samenprovenienz auf den Baumwuchs"). Sēklu sagāde sekojot principam, ka sēklas citzemju koku un krūmu sugām jāiegūst sugu augšanas dabiskajā areālā." Dreimanis, 1998, „Dendrārija vēsture”

Jūrmalas teritorijā esošā Darmšates priežu audze tika saglabāta un kā dendroloģiski īpatnēja un ainaviski interesanta ar laiku iekļauta aizsargājamo teritoriju sarakstā.

DL galvenokārt ir dabas aizsardzības, ainaviskā un rekreatīvā vērtība. DL nav konstatētas retas un aizsargājamas sugas un biotopi.

DL tiek izmantots galvenokārt atpūtai, bet pašreizējā situācijā DL esošā tūrisma infrastruktūra nav pietiekami labi iekārtota. Dabas aizsardzības vērtības "Darmšates priežu audzē" ietekmē arī erozija, piesārņojums ar sadzīves atkritumiem. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā dabas liegumā notika ugunsgrēks, kura laikā izdega gandrīz viss dabas liegums. Saglabājies neliels neizdedzis fragments- (skat. karti nr.3 pielikumā).

Tā ir viena no 4 un ĪADT, kas atrodas Jūrmalas pilsētas administratīvajās robežās.

2.1.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība

DL "Darmšates priežu audze" ir ĪADT, kura pašreizējās robežās apstiprināta ar Latvijas Republikas Ministru kabineta 1999. gada 15. jūnija noteikumiem Nr. 212. Teritorija atrodas Jūrmalas pilsētas D daļā Lielupes upes labajā krastā pie Rīgas-Ventspils automaģistrāles. DL kopējā platība ir tikai 4,9 hektāri. Teritorijas robežpunktu koordinātas Latvijas koordinātu sistēmā (LKS-92) ir :

1 X 313244.94; Y 490540.29

2 X 313418.24; Y 490809.97

3 X 313135.65; Y 490897.78

4 X 313091.63; Y 490785.88

5 X 313229.01; Y 490691.75

6 X 313245.62; Y 490724.43

7 X 313265.59; Y 490712.87

8 X 313258.01; Y 490503.18

9 X 313227.32; Y 490549.94

Centra koordināte- X 313200.00 , Y 490800.00

Skat. karti nr.5 pielikumā

DL robeža iet pa mežaudzes un stigas robežu. Nepieciešama DL robežu nospraušana dabā (skat.F.1. pasākumu 5.1 nodaļā).

2.1.2. Zemes lietošanas veidu raksturojums un īpašuma formu apraksts

Atbilstoši informācijai par zemes vienību, teritorijai saskaņā ar klasifikatoru noteikts lietošanas mērķis 0908 : īpaši aizsargājama dabas teritorijas, parku, skvēru, mežaparku, aleju, pludmaļu, krastmalu un citu koplietošanas, rekreācijas nozīmes objektu teritorijas, ja tajās atļautā saimnieciskā darbība nav pieskaitāma kādam citam klasifikatorā norādītam lietošanas mērķim.

Dabas liegumam „Darmšates priežu audze” nav izveidots atsevišķs zemes gabals. Tas ir daļa no zemesgabala Bražuciems 0501, kura platība ir 92202 kv.m. Zemes gabala īpašnieks ir Rīgas dome. Zemes apsaimniekotājs p/a „Rīgas mežu aģentūra”. Zemes gabals Bražuciems 0501 atbilstoši 2004.g. 06.jūlija Rīgas domes lēmumam nr. 3256 (prot.nr.126,26.) iznomāts uz 30 gadiem SIA „Baložu ligzda” kotedžu tipa viesnīcu kompleksa un ūdens atrakciju izveidei, kā arī pludmales labiekārtošanai un apsaimniekošanai.

DL robežas noteiktas ar 1999.g. 15.jūnija MK noteikumiem nr. 212 pielikumā nr.171. DL ietilpst Kāpu mežniecības 111.kvartāla 4.nogabals 4,9 ha platībā.

2.1.3. Jūrmalas attīstības plānā noteiktā atļautā teritorijas izmantošana

Saskaņā ar 1995.gadā apstiprināto Jūrmalas pilsētas Attīstības plānu zemesgabalam noteiktais zonējums ir „Dabas pamatnes”. Zonējumam „Dabas pamatne” noteikta šāda atļautā izmantošana:

1. Nolūki kādos atļauts būvēt, pārbūvēt, ierīkot vai izmantot ēku un citu būvi uz zemes, kas noteikta kā „Dabas pamatne”(DP) izriet no „Dabas pamatnes” teritoriju specifikas un, galvenokārt, ir saistīti ar rekreāciju.
2. „Dabas pamatnes” teritoriju atļautās izmantošanas noteikumus, izejot no ekoloģiskiem un vides apstākļiem, nosaka attiecīgās teritorijas detālplānojums un speciālie ekspluatācijas noteikumi. (Jūrmalas attīstības plāns. 1995)

DL saskaņā ar Jūrmalas pilsētas attīstības plānu atrodas Pilsētas mežu, mežparku un parkmežu vides saglabāšanas joslā. Teritorija nodomāta, lai saglabātu meža bioloģisko daudzveidību un atjaunošanās spējas, kā arī meža spējas tagad un nākotnē izpildīt nozīmīgas ekoloģiskās un sociālās funkcijas.

DL atrodas Lielupes krastos un daļa no Lielupes tauvas joslas atrodas lieguma teritorijā.. Lielupes krasta josla atrodas „Lielupes palienes vides saglabāšanas joslā” (LS). Apbūves noteikumos tas nozīmē zemes gabalus (vai to daļas), kuru dabīgā augstuma atzīme ir zem 1,5 m un kur primārais ir aizsargāt un saglabāt upes palienēm raksturīgo biotopu un reto augu atradnes.

Zemesgabālā atrodas Lielupes aizsargjosla (300 m), aizsargjosla gar autoceļu (90m) Rīga-Ventspils (A10).

DL atrodas Baltijas jūras Rīgas jūras līča ierobežotas saimnieciskās darbības aizsargjoslā (5 km).

2.1.4. Esošais funkcionālais zonējums

DL nav noteikts funkcionālais zonējums.

2.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Viens no pirmajiem mežkopjiem, kas Latvijā sāka veidot aizsargājamu dabas objektu sarakstu, bija Meža institūta mežkopis P.Sarma. Viņš ierosināja ņemt valsts aizsardzībā dažādus interesantus kokus un to audzes.

Valsts aizsardzībā teritorija atrodas kopš 1977. gada, kad tika izveidots aizsargājamais dendroloģiskais objekts "*Darmšates priežu audze*".

1999.gada 15.06. pieņemtie LR MK noteikumi Nr. 212 “Par dabas liegumiem” turpina teritorijas aizsardzību, nosakot dabas lieguma robežas un teritorijas aizsardzības statusu.

Dabas aizsardzības plāns DL izstrādāts pēc SIA „Baložu ligzda” pasūtījuma. Apsaimniekošanas pasākumu plānošanas periods ir 10 gadi – līdz 2016. gadam.

Saskaņā ar Jūrmalas pilsētas mežu apsaimniekošanas projektu 1999-2008. gadam (VMI, Salaspils 1999) 111.kvartāla 4.nogabalā ir plānota sanitārā cirte.. Notiek stihiska un nesankcionēta atsevišķu sauso, apdegušo koku un kritalu izvākšana. Teritorijas ZR daļā ir izaugusi lapu koku audze.

Notikusi arī regulāra atkritumu savākšana DL teritorijā. To veica konkursa kārtībā izvēlēti izpildītāji. Pašreiz saskaņā ar nomas līgumu apsaimniekošanas darbus veic SIA „Baložu ligzda”.

2.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Jūrmalas daļa Lielupes labajā krastā, kurā atrodas DL „Darmšates priežu audze”, robežojas ar Salas un Babītes pagastiem. 14.gs. vidū tagadējā Salas pagasta teritorijā bijuši 2 pagasti: Pleču un Varkaļu. 17.gs. pilsēta pārgāja uz muižu saimniecībām. Salas muiža pirmo reizi minēta 1588.gadā (P.Belte, 1935) Netālu no DL atrodas Babītes ezers un Padomju laikos mākslīgi veidotais Varkaļu kanāls, kas savieno Lielupi ar Babītes ezeru. Slūžas, kuras tika ierīkotas uz kanāla un kurām bija paredzēts nodrošināt hidroloģisko režīmu starp abām ūdens tilpēm, tā arī nekad nav pabeigtas un darbinātas.

Tuvākās zemnieku mājas no DL šķir automaģistrāle. Ietekmi uz teritoriju varēja atstāt vasaras atpūtas telšu pilsētiņas, kas padomju laikos tika izveidotas Bražciema mežos un daļēji tur atrodas joprojām.

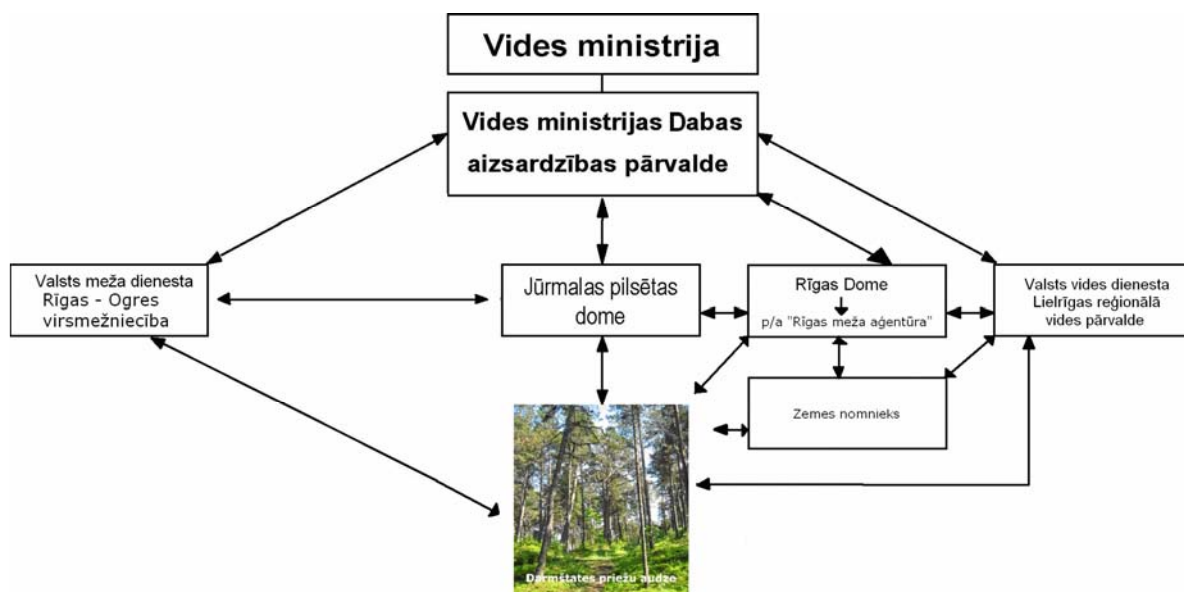
Autoceļa Rīga-Ventspils pretējā pusē atrodas Poļu kalns, kura nosaukums varētu būt cēlies no; „1622.gada, kad poļu karaspēks pārcēlās uz Babāti. 1627.gadā poļi nodedzinājuši Babātē daudz zemnieku māju un siena kaudžu” (P.Belte, 1935). un „Babītes. pilskalns, kura vietā pils pamatu apveids vēl bijis saskatāms 20.gs.30.gados.

Jūrmalas pilsētas Kultūrvēsturiskā mantojuma nodaļa 2003.gadā rīkoja pilskalna sakopšanas talku. 2004.gadā nodaļa Eiropas Kultūras mantojuma dienu ietvaros „Pilskalni Latvijā” uzstādīja pilskalna teritorijā informācijas zīmes.

Jūrmalas domes Tūrisma un ārējo sakaru nodaļas ir izvietojusi norādes par DL atrašanās vietu.

2.1.7.Valsts un pašvaldību funkcijas un atbildība

Atbilstoši likumam “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (25. pants), DL „Darmšates priežu audze” pārvaldi veic Jūrmalas pilsētas pašvaldība. Šīs funkcijas sadarbībā ar zemes īpašnieku un lietotājiem veic Jūrmalas domes Vides aizsardzības nodaļa, izstrādājot DL „Darmšates priežu audze” dabas aizsardzības plānu un nodrošinot tā īstenošanu. DL apsaimniekošanas organizāciju skatīt 1. attēlā.

1. attēls. Dabas lieguma „Darmštates priežu audze” apsaimniekošanas un uzraudzības organizēšana

Saskaņā ar Vides ministra rīkojumu (Nr.80, 06.05.2002.) “Par Dabas aizsardzības pārvaldes nolikumu”, teritorijas pārvaldi koordinē Dabas aizsardzības pārvalde, kas pārrauga dabas aizsardzības plānu izstrādi un veicina to ieviešanu.

Saskaņā ar Meža likuma pirmās daļas 2. punktu, Valsts meža dienesta Rīgas-Ogres virsmežniecība Babītes mežniecība veic valsts pārvaldes funkcijas meža nozarē, uzrauga normatīvo aktu, kuri regulē meža apsaimniekošanu un izmantošanu, ievērošanu.

Vides aizsardzības normatīvo aktu ievērošanu DL teritorijā kontrolē Valsts vides dienesta Lielrīgas Reģionālā vides pārvalde.

DL „Darmštates priežu audze” zemes īpašnieks ir Rīgas dome. Teritorijas apsaimniekotājs p/a „Rīgas meža aģentūra” sadarbībā ar zemes nomnieku SIA „Baložu ligzda” veic zemes apsaimniekošanu un pārvaldi atbilstoši normatīvajiem aktiem.

Likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 32¹. pants nosaka, ka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju monitoringu organizē un koordinē Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra.

Par DL apsaimniekošanu un aizsardzību atbildīgo institūciju koordinātes skatīt 3. pielikumā.

2.2. Teritorijas juridiskās saistības

2.2.1. Latvijas Republikas likumdošana

2.2.1.1. Vispārējie un speciālie vides un dabas aizsardzību regulējošie tiesību akti

Likums "Par vides aizsardzību" nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, LR iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt informāciju par vidi un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā (06.08.1991., grozījumi 22.05.1997, 20.06.2000, 20.12.2001, 24.10.2002, un 15.05.2003.);

Likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" (03.02.1993., grozījumi 30.10.1997., 20.03.2002., 20.12.2002, 11.12.2003, 30.09.2005) nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju kategorijas, pamato dabas aizsardzības plānu un individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu nepieciešamību, apraksta īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanas, saglabāšanas un finansēšanas kārtību. Šī likuma 24. pants nosaka, ka jebkura zemes īpašnieka un lietotāja pienākumi īpaši aizsargājamā dabas teritorijā ir:

- 1) nodrošināt aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanu un veikt attiecīgajās teritorijās aizsardzības un kopšanas pasākumus;
- 2) ziņot aizsargājamās teritorijas pārvaldes institūcijai, reģionālās vides pārvaldei un pašvaldībai par esošajām vai iespējamām izmaiņām dabas veidojumos, kā arī aizsardzības un izmantošanas noteikumu pārkāpumiem.

- MK noteikumi Nr.415 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (22.07.2003.) ar grozījumiem (26.10.2004) nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību.
- MK noteikumi Nr. 212 "Par dabas liegumiem" (15.06.1999.) ar grozījumiem 26.06.2001, 21.10.2003 un 10.04.2004) Nosaka dabas liegumu robežas un teritorijas aizsardzības statusu
- MK noteikumi nr.234 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (28.03.2006) Nosaka, kā izstrādājami dabas aizsardzības plāni, lai nodrošinātu vienotu aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādāšanas, apspriešanas un atjaunošanas kārtību un noteiktu to saturu.

LR „Sugu un biotopu aizsardzības likums”, pieņemts 16.03.2001. ar grozījumiem (15.09.2005) Regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību.

LR MK 14.11.2000. noteikumi Nr.396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" ar grozījumiem 27.07.2004 not.n.627) nosaka

izzūdošās, apdraudētās vai retās sugas, kā arī sugas, kuras apdzīvo specifiskus biotopus un to aizsardzības režīmu.

MK noteikumi "Par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu" Nr.421 (05.12.2000) ar grozījumiem 25.01.2005, MK noteikumi nr 61). Nosaka īpaši aizsargājamās biotopu sarakstu, kuri Latvijā ir reti un apdraudēti.

LR MK 30.01.2001. noteikumi Nr.45 "Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi", ar grozījumiem 31.05.2005, not. Nr. 378) nosaka mikroliegumu veidošanas kārtību, kā arī uzskaita sugas, kurām tie veidojami.

- Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika. Zemkopības ministrijas 09.11.2001. instrukcija Nr. 7, (Vēstnesis, 22.11.2001., Nr.162) nosaka metodiku, pēc kuras izvērtē biotopus mikroliegumu izveidei meža zemēs.

LR Aizsargjoslu likums (05.02.1997., grozījumi 22.07.2003., 22.06.2005) nosaka Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas, virszemes ūdens objektu aizsargjoslas, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumus šajās aizsargjoslās. Atbilstoši šim likumam DL „Darmšates priežu audze” atrodas Lielupes 300 m aizsargjosla.

2.2.1.2. Citu nozaru normatīvie akti

LR Meža likums (24.02.2000.) grozījumi 13.03.2003, 27.01.2005, 29.04.2005) Nosaka mežu ilgtspējīgas apsaimniekošanas principus, mežu īpašnieku pienākumus.

MK noteikumi Nr.189 "Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā" (08.05.2001.) groz. 26.02.2002 MK not.nr.83, groz. 08.02.2005 MK not. Nr.115, 17.05.2005) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā.

MK noteikumi Nr.370 "Kārtība, kādā aprēķināmi mežam nodarītie zaudējumi" (24.10.2000.) nosaka kārtību, kādā aprēķināmi mežam nodarītie zaudējumi, kuri radušies, pārkāpjot meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu prasības.

MK noteikumi Nr.152 "Par koku ciršanu meža zemēs"(09.04.2002.) nosaka koku ciršanas kārtību meža zemēs, nosaka galvenās un kopšanas cirtes kritērijus, slimību inficēto un kaitēkļu invadēto koku ciršanas kārtību, cirsmu izveidošanas kārtību un koku ciršanas kārtību ārkārtas situācijās.

MK noteikumi Nr. 217 "Par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā" (01.06.2001.) groz. 03.07.2001 not. Nr.295, groz. 21.09.2004 not.nr. 802, groz. 15.03.2005 not. Nr.187) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kā arī kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā.

LR „Zvejniecības likums” (12.04.1995.) nosaka tauvas joslas platumu un īpašuma tiesību aprobežojumus tauvas joslā.

LR „Tūrisma likums” (17.09.1998., ar 2003. gada 27. februāra grozījumiem) nosaka kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības) darbojas tūrisma jomā, kā arī aizsargā tūristu intereses. Likums definē, ka dabas tūrisms ir tūrisma veids, kura mērķis ir izzināt dabu, apskatīt raksturīgās ainavas, biotopus, novērot augus un dzīvniekus dabiskajos apstākļos, kā arī izglītoties dabas aizsardzības jautājumos.

LR „Teritorijas plānošanas likums” (22.05.2002.) nosaka teritorijas plānošanas principus, kārtību, institūciju kompetenci.

LR likums „Par zemes lietošanu un zemes ierīcību” (21.06.1991.) nosaka zemes lietotāju tiesības un regulē zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

MK noteikumi nr. 300 (11.08.98) „Peldvietu iekārtošanas un higiēnas noteikumi”, nosaka prasības peldvietu iekārtošanai.

2.2.1.3. Jūrmalas pilsētas normatīvie akti

Jūrmalas pilsētas domes 1995. gada 16. jūlija lēmums Nr.356 “Jūrmalas pilsētas attīstības plāns”, kas nosaka teritorijas saimniecisko izmantošanu.

Saistošie noteikumi Nr. 7 „Jūrmalas pilsētas apstādījumu uzturēšana un aizsardzība”, pieņemti 20.06.2001.

„Jūrmalas pilsētas teritorijas dzīvojamo, sabiedrisko, ražošanas ēku un citu būvju uzturēšanas un sabiedriskās kārtības noteikumi”, pieņemti ar Jūrmalas domes 1999. gada 10. jūnija lēmumu Nr. 604.

2.2.1.4. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības

Eiropas Padomes direktīva 79/409/ EEC “Par savvaļas putnu aizsardzību” (02.04,1979.) nosaka savvaļas putnu sugu aizsardzības, saglabāšanas un kontroles nepieciešamību, kā arī izmantošanas noteikumus.

Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC “Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”(21.05.1992.) nosaka dabisko biotopu veidus, augu un dzīvnieku sugas, kuru aizsardzībai jāizveido īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, kritērijus šādu teritoriju atlasei, Kopienā nozīmīgas dzīvnieku un augu sugas, kam nepieciešama stingra aizsardzība, kuru īpatņu ieguvei savvaļā un izmantošanai var piemērot apsaimniekošanas pasākumus, kā arī aizliegtos gūstīšanas un nonāvēšanas paņēmienus un transporta veidus.

Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu (Bernes konvencija), pieņemta 16.09.1970. nosaka nepieciešamību saglabāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, kā arī nosaka īpaši aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas un aizliegtos nonāvēšanas, gūstīšanas un citāda veida izmantošanas līdzekļus un paņēmienus.

Vašingtonas konvencija par Starptautisko tirdzniecību ar apdraudētām savvaļas dzīvnieku un augu sugām – CITES konvencija (pieņemta 1973. gadā, ratificēta 17.12.1996.) nosaka sugu sarakstu, kuru eksporta, importa vai ieviešanas no jūras gadījumā jāsaņem atļauja Dabas aizsardzības pārvaldē. Dabas parkā konstatētas 2 augu sugas, kuras iekļautas šīs konvencijas pielikumos (sīkāku informāciju skatīt 1.4.1. nodaļā).

Konvencija par bioloģisko daudzveidību (pieņemta 05.06.1992., ratificēta 08.09.1995.) nosaka bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas nepieciešamību un ilgtspējīgas dzīvās dabas izmantošanas koncepciju.

Helsinku komisijas rekomendācijas iesaka piekrastes joslas aizsardzības nepieciešamību, nepieciešamību izveidot Baltijas jūras reģiona piekrastes aizsargājamo teritoriju tīklu, nepieciešamību saglabāt dabisko piekrastes dinamiku, nepieciešamību attīstīt ilgtspējīgu un videi draudzīgu tūrismu, kā arī aizsargāt Baltijas jūras reģiona īpaši apdraudētos un izzūdošos jūras un piekrastes biotopus.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas 1998.gada 25.jūnija Orhūsas konvencija (26.04.2002) par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem. Orhūsas konvencija nosaka sabiedrības un valsts pārvaldes iestāžu attiecības saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs.

2.2.1.5 Plāni un programmas

Nacionālais Vides politikas plāns – apstiprināts MK sēdē 2004.g.03. februārī
Uzsver bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas prioritāti.

Jūrmalas vides aizsardzības politikas plāns. – Jūrmala, 2001

Nosaka Jūrmalas pilsētas galvenos mērķus vides aizsardzībā laika posmam līdz 2012.gadam.
Jūrmalas Vides aizsardzības politikas plāna rīcības programma- Jūrmala, 2004

2.3. Teritorijas fiziski - ģeogrāfiskais raksturojums

2.3.1. Klimats

Lai gan Latvija kopumā ir klimatisko apstākļu ziņā diezgan vienots rajons, fizioģeogrāfisko apstākļu atšķirības (reljefa lielformas un to izvietojums, attālums no Baltijas jūras, mežu un purvu sadalījums u.c.) tomēr nosaka zināmas klimatisko apstākļu atšķirības. DL „Darmšates priežu audze” ietilpst Piejūras zemienes un Zemgales līdzenuma klimatiskajā rajonā. Šim rajonam raksturīgs samērā sauss un silts klimats, visgarākais bezsala periods un maiga ziema ar nestabilu sniega segu (Kalniņa, 1995).

Raksturīga pāreja starp jūras un kontinentālu klimatu. Gada vidējā temperatūra 5,7 °C. Aukstākais mēnesis ir janvāris, kad gaisa vidējā temperatūra ir -4,6 °C, bet vissiltākais mēnesis

ir jūlijs ar 16,7°C. Nokrišņu daudzums divkārt pārsniedz iztvaikošanas daudzumu. Gaisa relatīvais mitrums ir augsts - vidēji 76%. Īpašu mikroklimatu rada priežu meža un upes tuvums.

2.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija

DL „Darmšates priežu audze” atrodas Rīgas smiltāju zemienē, kas veidojusies uz Viduslatvijas monoklināles un ir ļoti tuvu Dobeles-Babītes lūzuma robežai. Teritorijā sastopami *Augšdevona* noguluma ieži, kas pārstāvēti ar *Frana stāvu*. Dabas liegums atrodas vietā, kur pārklājas *Pļaviņu svītas* un *Salaspils svītas* noguluma ieži. *Pļaviņu svītas* maksimālais biezums teritorijā ir 50m, bet *Salaspils svītai* svārstās no 6-22 m. Galvenais svītu sastāvs ir domerīti, māli, smilšakmeņi, un dolomīti (A.J.Brangulis, V.Kuršs, J.Misāns, Ģ.Stinkulis, Latvijas ģeoloģija, 1998)

Teritorija nedaudz viļņaini reljefa. Augstums virs jūras līmeņa svārstās no 3,6-5,7 m. Augstākais kāpas punkts atrodas DL ZR daļā, kur tas sasniedz gandrīz 10 m.

2.3.3. Hidroloģija

Latvijas teritorija ietilpst Baltijas artēziskajā baseinā, kam raksturīga ūdeni caurlaidīgu un ūdeni aizturošu slāņkopu mija. DL atrodas aktīvās ūdens (saldūdens) apmaiņas hidroloģiskajā zonā. Zem tā atrodas Arukilas-Amatas ūdens horizontu kompleksi (Levins, Levina, Gavena, 1998)

Dabas lieguma teritorijā nav ūdenstilpju un ūdensteču. Teritorija atrodas blakus Lielupes krastam. Apmēram 2,50 km attālumā atrodas Babītes ezers.

2.3.4. Augsnes

DL augsnes veidojušās uz smilts augsnes cilmiežiem. Dominējošais augsnes tips ir tipiskais podzols.. Augsnes veidošanas vietām traucē ģeoloģiskie procesi: krastu noskalošana un vēja erozija, kā arī cilvēku ietekme- augsnes nomīdīšana. Aktuāla problēma ir augsnes pārbagātināšanās ar barības vielām (slāpekli un kalciju) un to izsuktā dabiskās mežaudzes veģetācijas nomaiņa ar ruderāliem augiem.

2.4. Sociālās un ekonomiskās situācijas apraksts

2.4.1. Iedzīvotāji (pastāvīgie un apmeklētāji), apdzīvotās vietas un nodarbinātība

DL teritorijā un tai pieguļošajā teritorijā nav pastāvīgo iedzīvotāju un apdzīvotu vietu. Tuvākā dzīvojamā māja ir apmēram 250 m attālumā esošie „Strēlnieki”, kurā saglabājusies apmēram 300 gadu veca saimes ēka .

Padomju laikā veidotā vasaras telšu pilsētiņa atrodas zemes gabalā Bražuciems 0701 , kurā joprojām vasaras laikā uzturas atpūtnieki. Teritorijā saskaņā ar izstrādāto detālplānu paredzēts būvēt aptuveni 40 kempinga mājiņas, kas varētu palielināt atpūtnieku skaitu šajā teritorijā.

Autoceļa Rīga – Ventspils pretējā pusē atrodas apdzīvota vieta „Egļuciems”, kurā ir apmēram 150 pastāvīgie iedzīvotāji.

Blakus Egļuciemam atrodas arī Bulduru dārzkopības vidusskolas kokaudzētava.

Kopš 1998. gada Babītes polderos uzsākta Amerikas lielogu dzērveņu audzēšana. Tagad tur tiek audzētas arī mellenes.

Uz rietumiem no DL atrodas Varkaļu kanāls, kurš piesaista atpūtniekus un makšķerniekus.

DL teritoriju galvenokārt apmeklē atpūtnieki no tuvējās (Rīgas rajons, Jūrmala, Rīga) apkārtnes, kuri meklē īslaicīgu atpūti un izklaidi brīvā dabā. Par to liecina atstātie atkritumi, iebrauktie ceļi un pamestās ugunsgrūdu vietas. Iespējams, ka 2006.gada jūnijā notikušo ugunsgrēku arī izraisīja kāds no šādiem atpūtniekiem.

2.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze

2.attēls. Atpūtnieki DL „Darmšates priežu audze

3.attēls. Atpūtas „infrastruktūra”

Pašreizējā antropogēnā slodze DL rada galvenokārt īslaicīgas atpūtas un izklaides meklētājus, kuri grib pavadīt brīvdienas vai pēcpusdienas brīvā dabā, peldoties, cepot gaļu uz ugunsgrūda un lietojot dažādus dzērienus. Par to liecina atstātie sadzīves atkritumi un ugunsgrūdu pēdas. Vietām vērojama arī ļaunprātīga būvgružu un citu atkritumu izgāšana (sk. attēlu 5.)

Lielāko negatīvo slodzi uz DL atstāja 2006.gadā notikušais ugunsgrēks, kas prasīs ilgu laiku, lai pilnībā atjaunotos zemsedze un priežu augtspēja. Uz mazajiem priežu sējeņiem ietekme varētu būt neatgriezeniska.

Nomīdīšana ir vēl viens slodzes veids, kas atstāj ietekmi uz DL. Apsekojot teritoriju dabā tika konstatēts, ka teritoriju apmeklē arī tie, kas rok koku stādīņus vai vienkārši paņem augsni, par ko liecina izraktās bedres.

Par cilvēka darbības pēdām liecina arī teritorijā sastopamās būvju paliekas (pamati, tualešu bedres, jumta segumu un sienu drupu materiāli), kuri būtu no teritorijas jāizvāc. Bijušās tualešu bedres vietām atraktas un no tām izņemtas metāla plātnes, kas kalpojušas sienu stiprinājumam, par ko liecina rūsas pēdas un nospiedumi augsnē.

Turpmākā antropogēnā slodze uz teritoriju varētu samazināties, izveidojot organizētas takas, atpūtas vietas un informācijas zīmes. Savukārt šādas infrastruktūras izveidošana varētu radīt daudz lielāku atpūtnieku pieplūdumu.

2.4.3. Teritorijas izmantošanas veidi

DL teritoriju pilnībā aizņem mežs, kuru šķērso iebraukts ceļš. Teritorijas specifika nosaka, ka galvenais teritorijas izmantošanas veids ir dabas aizsardzība un rekreācija, kā arī meža apsaimniekošana. Ņemot vērā augsto dabas un rekreatīvo vērtību, meža apsaimniekošanai jābūt vērstai uz teritorijas dabas un rekreācijas vērtības saglabāšanu.

Citi teritorijas izmantošanas veidi kā lauksaimniecība, zivsaimniecība, medības DL netiek veikti.

2.4.3.1. Dabas aizsardzība

Dabas aizsardzība ir teritorijas prioritārais izmantošanas veids, to nosaka teritorijas aizsardzības statuss. Pārējie teritorijas izmantošanas veidi jāorganizē tā, lai neciestu teritorijas dabas aizsardzības vērtības.

2.4.3.2. Rekreācija

Rekreācija ir galvenais teritorijas izmantošanas veids, to nosaka gan DL atrašanās vieta, gan tajā sastopamie dabas un ainavas elementi. Nav veikti nekādi pētījumi ar to, cik daudz atpūtnieku gadā apmeklē teritoriju, taču pēc provizoriskiem datiem tie varētu būt kādi 10 cilvēki dienā. To galvenais mērķis ir aktīva un pasīva atpūta mežā un peldēšanās Lielupē, kura vairs neatrodas DL teritorijā. Lielupes krastā izveidotā peldvieta un betonētās kāpnes uz to, liecina, ka atpūta kādreiz bijusi aktīvāka.

Teritoriju sniega apstākļos apkārtnes iedzīvotāji izmanto slēpošanai. Pietiekoši augstā kāpa Lielupes krastā padara šo vietu izmantojamu nobraucieniem no kalna.

Apsekojot teritoriju dabā, tika konstatēts, ka kādreiz teritorijā bijušas aptuveni 10 vasaras mājiņas, par ko liecina pamatu un tualetes bedru, kā arī sienu fragmentu atliekas.

Lai arī informācija par apmeklētāju skaitu ir aptuvena, uz doto brīdi tā ir pietiekama, lai sāktu plānot pirmās infrastruktūras attīstīšanas darbības. Uz nākamo plānošanas periodu (2016. gads) būs nepieciešami precīzāki dati, lai lemtu par tālākajām infrastruktūras attīstīšanas aktivitātēm, tāpēc nepieciešams apmeklētāju plūsmas monitorings. (skatīt E2 .pasākumu 5.1 nodaļā).

ESOŠĀ TŪRISMA INFRASTRUKTŪRA

Teritorijas infrastruktūra ir vāji attīstīta,. Kaut arī apmeklētāju skaits nav pārlietu liels, neorganizēta to plūsma rada draudus teritorijas dabas vērtībām un tās turpmākajai saglabāšanai. DL no visām četrām trijām pusēm norobežo stigas, bet ziemeļu daļā gar upi iebraukts ceļš. DL dienvidu robežu iezīmē meža stiga, kas 3 m attālumā iet paralēli autoceļam Rīga – Ventspils. Ceļu, kas ved uz upi gar DL rietumu malu visbiežāk izmanto peldētis gribētāji un makšķernieki lai nokļūtu pie upes. Brauktuves galā izveidojies laukums, kurš tiek izmantots kā autostāvvietā. Teritorijā nav izveidotas takas ar segumu. Nav izvietotas informācijas zīmes un stendi ar sabiedriskās kārtības noteikumiem un vērtību aprakstu DL teritorijā. Patvaļīgi ierīkotas ugunsgrūdu vietas (vismaz 3)atrodas dažādās DL vietās.

4. attēls. Kāpnes, kas ved uz Lielupi.

5., 6. attēli. Takas, kas veicina eroziju

Pie DL ziemeļu robežas Lielupes krastā izveidojusies smilšaina peldvieta, uz kuru ved betonētas kāpnes. Peldvieta un upe ir būtisks atpūtnieku un makšķernieku piesaistes objekts, par ko liecina atkritumu daudzums upes krastā.

DL teritorijā nav izvietoti arī citi rekreācijas infrastruktūras elementi: soliņi, atkritumu urnas, labiekārtotas ugunsgrābekļa vietas u.c. Šo elementu izvietošana nepieciešama dabas aizsardzības plāna ieviešanas gaitā (skatīt A3 ; A4 pasākumus 5.1. nodaļā).

2.4.3.3. Meža apsaimniekošana

Mežs ir viena no komplicētākajām ekosistēmām, kas ietver kokaudzi tās dažādās attīstības pakāpēs, pamežu un zemesdzes augus, meža dzīvniekus un augsni ar tās faunu un floru. Meža audze aizņem 100 % no dabas lieguma teritorijas. DL augošā meža uzdevums ir nodrošināt vides aizsardzības, ekoloģiskās un rekreācijas funkcijas, tāpēc mežkopībai jābūt motivētai uz šo funkciju pilnveidošanu.

Tā kā termins "mežsaimniecība" ietver sevī visu mežu audzēšanas, kopšanas un koksnes ieguves procesu, tad DL varam runāt tikai par meža ainavisko kopšanu ar mērķi veidot ilgtspējīgu, nenoplicinošu, rekreācijas slodzēm piemērotu mežaudzi. Galvenais uzdevums ir meža ekosistēmu attīstības līdzsvara saglabāšana, veidojot ekoloģiski produktīvu mežaudžu struktūru, izceļot estētiskās un dabas aizsardzības vērtības.

Laika periodā no 1993. līdz 2006. gadam DL teritorijā izzāģēti tikai atsevišķi sausi, vēja gāzti, laužti un bojāti koki. Atbilstoši Jūrmalas pilsētas mežu apsaimniekošanas projektam 1999-2008 DL paredzēta sanitārā cirte, kura nav nepieciešama. Pēdējo 10 gados DL teritorijā mežsaimnieciskā darbība nav veikta.

Mežsaimniecība nav prioritārais teritorijas izmantošanas veids, bet meža apsaimniekošana ir nepieciešama lai saglabātu dabas lieguma ainaviskās un dabas aizsardzības vērtības (skatīt B.1. pasākums 5.1.nodaļā).

2.4.3.4. Izglītība

Teritorija maz tiek izmantota skolēnu izglītošanai un apmācībai, jo nav izglītības infrastruktūras uz vietas – nav sagatavotu izdales materiālu, izglītojošu stendu un metodiskas sadarbības ar skolām. Tomēr par vides izglītības akcijām varētu liecināt teritorijā izvietotie putnu būri. Pašlaik notiek skolu ekskursijas. Lielupes vidusskolas bērni Ārijas Vanagas vadībā sagatavoja bukletu par DL un tā apkārtnes teritorijām. Tomēr ekskursijas nav saskaņotas ar Jūrmalas pilsētas domi, tāpēc nav apkopojošas informācijas par ekskursiju apjomu un biežumu. Lai veicinātu teritorijas izmantošanu vides izglītībai nodaļā 5.1 paredzēti D.1;D.2; un D.3 pasākumi.

2.4.3.5. Citi

DL teritorijā atrodas artēziskais urbums, kura uzgalī izveidots caurums, kas var kalpot par piesārņojuma avotu, ja tiek ļaunprātīgi izmantots. DA plāna ieviešanas gaitā būtu nepieciešama tā tamponēšana vai arī konservēšana, ja tiktu konstatēts, ka urbumā esošais ūdens ir kvalitatīvs. (skat. paskumu F.2 5.1 nodaļā)

7. attēls. Artēziskais urbums

8. attēls. Bijušo būvju paliekas

9. attēls. Bijušo būvju paliekas

10. attēls. Bijušo būvju paliekas

Teritorijā atrodamas arī dažādas būvju paliekas-tualetes bedres, pamati (gan koka, gan betonēti),(skat.10., 11.,12, attēlus) kas liecina, ka teritorijā varētu būt bijušas aptuveni 10 pagaidu vasaras mājiņas. Būvju paliekas realizējot DL dabas aizsardzības plānu no teritorijas izvācamas un atjaunojama dabiskā zemsedze. (skat. C.1. pasākumu 5.1. nodaļā).

3. NOVĒRTĒJUMS

3.1. Teritorijas novērtējums

3.1.1. DL kā vienota dabas vērtība un faktori, kas to ietekmē

Dabas lieguma bioloģisko vērtību apstiprina fakts, ka šī teritorija iekļauta Valsts nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā. Lai arī teritorijā nav sastopami ne Eiropas Savienībā ne Latvijā aizsargājami biotopi, tā kā īpatnēja, ainaviski izteiksmīga dendroloģiska audze var kalpot zinātniskiem pētījumiem, kā nepareizs priežu audzēšanas objekts.

3.1.2. Ainaviskais novērtējums

Galvenā ir DL ainaviskā vērtība. Lai arī teritorijā augošās priedes ir negatīvs piemērs priežu audzēšanai saimnieciskām vajadzībām, tomēr ainaviski tās ir izveidojušās interesantas un gleznainas ar saviem ķeburainajiem stumbriem. Lielākā daļa no Darmšates sēklām sētajām priežu audzēm Latvijā tika nozāģētas. Jūrmalas teritorijā tā ir saglabāta un kopā ar Lielupi un nelielajām kāpām veido vizuāli pievilcīgu un augstvērtīgu ainavu. Saskaņā ar Jūrmalas pilsētas mežu apsaimniekošanas projektā (Valsts mežierīcības institūts, 1999), šis meža nogabals novērtēts ar augstāko ainavas estētikas klasi. DL ir piemērots atpūtai, izbaudot meža klusumu un mieru. Vizuāli augstvērtīgu ainavu nepieciešams uzturēt, veicot meža apsaimniekošanu. Ainavisko vērtību palielina arī skatu perspektīvas uz Jūrmalas pilsētu pāri upei..

11. attēls. Skats uz DL no D (pirms ugunsgrēka)

12. attēls. DL ainaviskā pievilcība (pēc ugunsgrēka)

3.1.3. Biotopi (sociālekonomiskā vērtība un ietekmējošie faktori)

DL teritorijā aizsargājami biotopi nav konstatēti.

Teritoriju aizņem priežu meža audze. Priedes noliekušās, izlocītu stumbru, zemas. Apmēram 80% teritorijas izdegusi, daļai priežu pārogļojusies miza vairāk nekā 1 m augstumā. Mežaudze ir vienādvecuma. Atbilstoši Jūrmalas pilsētas mežu apsaimniekošanas projektā 1999-2008 ietvertajai taksācijai vidējais priežu vecums noteikts 115 gadi. Vecākas priedes (148) aug teritorijas ziemeļu daļā esošajā 10 m augstajā kāpā.

3.1.3.1. Dabas lieguma biotopa sociālekonomiskās vērtības

DL sociālekonomiskā vērtība ir augsta, bet to ir grūti novērtēt monetārās vienībās. Daba nodrošina sekojošas funkcijas, kam ir arī ekonomiska vērtība: resursus ražošanai, attīrīšanas un atkritumu pārveidošanas funkciju, kā arī tieši ietekmē cilvēku labklājību un stāvokli. Iznīcinot dabas lieguma vērtību – mežu, sāktos erozija, kāpu pārvietošanās, kristos teritorijas rekreācijas vērtība, kā arī īpašumu vērtība ap to. Daudzviet pasaulē tiek veikts vides ekonomiskais novērtējums, kurā ar dažādām metodēm tiek novērtēta dabas teritoriju un to nodrošināto funkciju vērtība naudas vienībās. Būtu iespējams šādu pētījumu veikt arī par „Darmšates priežu audzi” bet tam nepieciešami līdzekļi un šajā nozarē izglītoti speciālisti, kādu Latvijā pagaidām ir ļoti maz.

3.1.3.2..Rekreācija kā sociālekonomiska vērtība

Viena no nozīmīgākajām īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sociālekonomiskajām vērtībām ir tūrisma un atpūtas iespējas, ko tās piedāvā. Apmeklētāju izvēli par labu katrai konkrētajai teritorijai nosaka gan vietas ainaviskums, gan pieejamība un tajā iekārtotā infrastruktūra. Dabas liegums ir piemērots aktīvai un pasīvai atpūtai. Aktīvo atpūtu ierobežo teritorijas relatīvi mazā platība. DL dod iespēju pilsētā popularizēt dabas vērtības, tāpat mācīt dabā atpazīt augu sugas. Tomēr ir vairāki faktori, kas būtiski samazina teritorijas rekreatīvo vērtību – tā ir nesakārtotā infrastruktūra: nelabiekārtoto taku tīkls, tualetu un atkritumu urnu trūkums; apkalpes servisa trūkums, teritorijas piesārņojums ar sadzīves atkritumiem, Vienlaicīgi šī rekreatīvā vērtība noslogo teritorijas dabas vērtības, īpaši situācijā, kad ir nesakārtota tūrisma infrastruktūra. Tāpēc ir svarīgi uzlabot tūrisma infrastruktūru un sabalansēt teritorijas izmantošanas intensitāti ar DL tūrisma kapacitāti. Šajā gadījumā rekreācija ir gan sociālekonomiska vērtība, gan dabas vērtības būtiski ietekmējošs faktors.

3.2..Dabas lieguma vērtības ietekmējošie faktori

3.2.1.Rekreācija kā ietekmējošs faktors

Ievērojot to, ka DL teritorijā nenotiek nozīmīga saimnieciska darbība, kas būtiski ietekmētu tās stāvokli, tad par galveno ietekmējošo faktoru uzskatāma rekreācija. Neorganizēta rekreācija, kombinācijā ar nesakārtotu tūrisma infrastruktūru izraisījusi situāciju, ka teritorijā 2006.gada jūnijā notika ugunsgrēks, kura rezultātā izdega 80% DL teritorijas. Pašreizējā izbaukāšana neapdraud meža zemsegu (cik nu to var spriest pēc neizdegušās zemsedzes). Lielākā rekreācijas slodze ir teritorijas ziemeļu daļā, kur cilvēki atpūšas pie upes.

Kā nozīmīgākās rekreācijas negatīvās sekas varētu minēt sekojošus faktorus: teritorijas eitrofikācija, piesārņojums ar sadzīves atkritumiem, kāpu erozija, ko izraisa nomīdīšana, kā arī iebraukšanas režīma neievērošana un zemsedzes bojāšana ar motorizētajiem transporta līdzekļiem, patvaļīga ugunsкура vietu ierīkošana.

Būtiskākie no šiem faktoriem sīkāk aprakstīti nākamajās trijās apakšnodaļās.

3.2.2.Eitrofikācija

Raksturīgs teritoriju ietekmējošs faktors ir **eitrofikācija**. Teritorijai raksturīgi sekojoši **eitrofikācijas indikatori**: mētrājam neraksturīgās augu sugas zemsedzē un pamežā, piemēram, vārpainā korinte *Amelanchier spicata*, vitālas krūmu un lapkoku audzes, Eitrofikāciju izraisījis atpūtnieku daudzums teritorijā un sabiedrisko tualetu trūkums.

Intensīvas nostaigāšanas rezultātā augsne sablietējas, veidojas labvēlīgi apstākļi graudzāļu, kas nav raksturīgas šiem biotopiem, izplatībai. pamežā un zemsedzē, bet arī izmaina tā estētisko vērtību, mazina mežaudzes spēju veikt gaisa un augsnes aizsardzības funkcijas.

Eitrofikācijas ierobežošana būtu jāsāk ar sabiedrības informēšanu (D.1. pasākumi 5.1. nodaļā) un sabiedrisko tualešu izveidi (A.2. pasākums 5.1. nodaļā).

3.2.3. Piegružojums

Mežu apsaimniekošanas projekta (Valsts mežierīcības institūts, 1999) detalizētajā mežu raksturojumā analizēts arī teritorijas **piegružojums**. Lielākajā daļā DL, salīdzinot ar pārējo Jūrmalas pilsētas daļu, tas novērtēts kā vidējs vai zems. Tomēr teritorija regulāri tiek piegružota ar sadzīves atkritumiem. Lai ierobežotu atkritumu atstāšanu dabas liegumā, ieteicams šeit izvietot atkritumu urnas.(A.4 pasākums 5.1. nodaļā). Protams, nepieciešama teritorijā esošo sadzīves atkritumu un būvju palieku izvākšana. (C.1 pasākums 5.1. nodaļā)

13.attēls Tūristu atstātie atkritumi

14.attēls Izgāzti būvgruži kāpas nogāzē

3.2.4.Erozija

Būtisks teritorijas dabas vērtības un ainavisko vērtību ietekmējošs faktors ir **nomīdīšana un erozija**, ko rada neorganizētu atpūtnieku slodze. Eroziiju izraisa arī transporta līdzekļu neatļauta novietošana zaļajā zonā. Šo ietekmējošo faktoru ir grūti pilnībā novērst, tomēr tā ietekme ir mazināma, veicot tūrisma infrastruktūras sakārtošanu – iekārtojot tūrisma takas(A.5. pasākums), kāpnis, nostiprinot taku malas gar noeju uz upi, labiekārtojot ārpus DL teritorijas, kā arī izvietojot informācijas zīmes un standus (skatīt D.2;D.3 pasākumus 5.1. nodaļā) Ievērojot teritorijas nelielo platību, visi infrastruktūras objekti būtu koncentrējami

vienuviet –ap stāvlaukumu (skat. A.1 pasākumu 5.1. nodaļā), izņemot soliņus, kuri varētu atrasties arī upes krasta tuvumā.

15. attēls. Kāpu erozija vēju darbības ietekmē

16.attēls. Kāpu erozija no nostaigāšanas

3.2.5.Svešās (invazīvās) sugas

Teritorijā nedaudz (mazāk par 1% no projektīvā seguma) sastopama vārpainā korinte. Korinte ir Latvijas florai sveša suga (ievesta no Ziemeļamerikas), un tās klātbūtne sausajos priežu mežos liecina par augsnes eitrofikāciju. Tomēr eitrofikācijas ietekme šeit vērtējama kā nebūtiska, salīdzinājumā ar citiem vairāk piesārņotiem Jūrmalas un Pierīgas mežiem. daudz lielāka eitrofikācijas ietekme novērojama priežu mežā šosejas otrā pusē, kur ir blīvas korinšu audzes, kas dažviet aizņem vairāk nekā 20% no projektīvā seguma. Iespējams, ka no turienes tās arī izplatījušās pārējā teritorijā. Iespējams ar laiku ietekme varētu pieaugt.

3.2.6.Meža apsaimniekošana

Saprātīga un ilgtspējīga meža apsaimniekošana viennozīmīgi darbojas kā dabas lieguma ainavisko un dabas vērtību pozitīvi ietekmējošs faktors. Nepareizi veikta mežsaimnieciska darbība var mazināt dabas lieguma vērtību. Arī meža apsaimniekošanas neveikšana atsevišķos gadījumos var mazināt teritorijas vērtību. DL rietumu daļā mežs ticis pakļauts rekreācijas slodzēm un tā rezultātā šeit iesējušās kļavas, korintes, bērzi, kas nav vēlami šāda tipa priežu mežos.

2006.gada jūnijā DL notika ugunsgrēks. Ugunsgrēka laikā izdega apmēram 80% DL. Rezultātā tika iznīcināta dabiskā zemsedze, pilnībā apdega jaunie priežu sējeņi, kā arī vecās

priedes apmēram 1m augstumā.(skatīt 3 karti). Iespējams, ka ugunsgrēks nebūtu izcēlies, ja būtu šāda speciāli iekārtota ugunsкура vieta.

Apsekojot teritoriju dabā, konstatēts, ka arī pašreiz notiek atsevišķu koku izzāģēšana, kā arī jauno priedīšu (diametrā ap 8-12 cm) nolaušana vai nozāģēšana apmēram metru augstumā, kas varētu būt patvaļīga, nesankcionēta darbība. Šādu darbību novēršanai nepieciešama nopietna teritorijas uzraudzīšana, kā arī pastāvīgu ugunsкура vietu ierīkošana ārpus DL teritorijas, kurās tiktu izmantota gatava malka.

Mirusās un apdegušās koksnes izvākšana ir meža apsaimniekošanas darbība, kas nebūtu pieļaujama dabas liegumā Mirusī koksne ir nepieciešama dažādu kukaiņu sugu attīstībai. un veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos.

3.2.7. Apbūve

Šo darbību DL nepieļauj esošie normatīvie akti. Tā uzskatāma par dabas vērtības negatīvi ietekmējošu faktoru. Arī stāvlaukumi uzskatāmi par teritorijas sadrumstalojošu faktoru, tāpēc jaunu stāvlaukumu veidošana DL teritorijā nav pieļaujama. Apzinoties, ka stāvlaukumi ir būtiski tūrisma infrastruktūras elementi, ieteicams labiekārtotus stāvlaukumus (tualetes, atkritumu urnas, informācijas stendi, u.c.) (skatīt A.1;A.2;D.2 pasākumus 5.1 nodaļā) veidot ārpus DL robežas. (skatīt 7. karti).

Teritorijā esošās drupas un pagaidu būvju atliekas (tualetes bedres utt.) ir no teritorijas jāizvāc nebojājot kokus. Pēc izvākšanas veicama zemsedzes atjaunošana.(skatīt C.1. pasākumu 5.1 nodaļā).

3.3. Sugas

2001.gadā *Emerald projekta* ietvaros veiktās izpētes rezultāti liecina, ka DL teritorijā nav konstatētas aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas.

Atkārtota inventarizācija teritorijā veikta 2006.gada aprīļa beigās un 17. jūnijā, kad mežaudze jau bija pārcietusi ugunsgrēku. Arī šīs inventarizācijas reizēs retas un aizsargājamas sugas nav konstatētas.

3.3.1.Flora

Kopumā veģetācija ir diezgan tipiska sausajiem priežu mežiem, taču tās daudzveidība palielinās viļņotā reljefa ietekmē. Veģetācija mozaiska – sastopami gan laukumi, kur dominē virši, gan melleņu, dažādu graudzāļu un sūnu (*Hylocomium splendens*) klātas platības. Atšķiras augājs uz pauguriem, ieplakās un brīvajos laukumos starp kokiem.

3.3.1.1. Tipiskās un raksturīgās augu sugas

Teritoriju aizņem priežu audze.

Pamežs skrajš, visbiežāk sastopams parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*, āra bērzs *Betula pendula*, retāk parastais ozols *Quercus robur* (ozoli sīki, līdzīgi krūmiem), vārpainā korinte

Amelanchier spicata. Daļa nodegušo bērzu ataug no atvasēm. Mežaudzes vainaga klāja atvērumos notiek priežu mežaudzes atjaunošanās- ieaugušas jaunas līdz 20 g. vecas priedes. No tām lielākā daļa izlocītas (iesējušās no Darmšates priedēm), dažas taisnas (iesējušās no vietējas izcelsmes priedēm).

Zemsegā dominē sausieņu priežu mežiem, galvenokārt mētrājam raksturīgas sugas. No lakstaugiem visbiežākās sugas ir aitu auzene *Festuca ovina*, sarkanā auzene *Festuca rubra*, liektā sariņ smilga *Lerchenfeldia flexuosa*, pūkainā zemzālīte *Luzula pilosa*, retāk sastopamas parastā plaušķene *Silene vulgaris*, parastā smaržzālīte *Anthoxanthum odoratum*, dzeltenā zeltgalvīte *Solidago virgaurea*, birztalu veronika *Veronica chamaedrys*, laimes palēcīte *Orthilia secunda*. Uz ceļa un takām aug arī parastā kamolzāle *Dactylis glomerata*. Bieži sastopami **sīkkrūmi** mellene *vaccinium myrtillus* un brūklene *Vaccinium vitis-idaea*, retāk sila virsis *Calluna vulgaris* un miltene *Arctostaphylos uva-ursi*. Raksturīgās **sūnas**- *Pleurozium schreberi*, *Hylocomium splendens* un *Dicranum majus*.

3.3.1.2. Retās un aizsargājamās augu un sēņu sugas

Retas un aizsargājamās sugas DL teritorijā nav konstatētas.

3.3.2. Fauna

3.3.2.1. Zīdītāji

Emerald projekta 2001-2003 izpētes laikā, teritorijā netika konstatētas zīdītāju sugas. Teritorijā nav konstatētas pastāvīgas zīdītāju dzīvotnes.

3.3.2.2. Putni

Retas un aizsargājamās putnu sugas teritorijā nav konstatētas (*Emerald 2001-2003*). DL teritorijā izvietotajos putnu būros, kas domāti dziedātājputniem, nav konstatētas pazīmes, kas liecinātu, ka tie būtu bijuši apdzīvoti.

Par dzeņveidīgo iespējamu klātbūtni teritorijā liecina vienā kokā izkaltais caurums.

3.3.2.3. Bezmugurkaulnieki

Teritorija tika apsekota 2006.gada aprīļa beigās, kad tika novērtēti saproksilofāgi (bezmugurkaulnieki, kuri pārtiek no satrūdējušas koksnes). Konstatēts, ka teritorijā ir ļoti maz atmirušu koku, praktiski visi bojā gājušie koki tiek izvākti. Līdz ar to nav dzīves vides saproksilofāgiem.

Augsnes fauna (skat.2 pielikumu) ir tipiska priežu mežiem Latvijā. Tā neuzrāda citu biotopu ietekmi, lai gan DL atrodas tuvumā Lielupes krastam ar citiem biotopiem. Teritorijā ir liela skudru sugu daudzveidība. DL teritorijā ir trīs skudru pūžņi. Nelielu lapu koku ietekmi indicēja tūkstoškāji un mitrenes, kas priežu mežos parasti ir nelielā skaitā.

Ievāktajā zemsedzes paraugā konstatētas šādas gliemežu sugas: *Columlla aspera*, *Discus ruderratus*, *Punctum pygmaeum*, *Vallonia pulchella*, *Vertigo substriata*, *Zonitoides nitidulus*. Gliemeži labi parāda blakus biotopu ietekmi. Priežu mežiem netipiski gliemeži- spoļītes, kas varētu būt saistītas ar nelielo bērzu piejaukumu un antropogēnajiem atkritumiem. Nelielā skaitā konstatēts raibais vīngliemezis *Ariantha arbustorum*. Šī suga ir ievazāta. Netika konstatēts veciem priežu mežiem raksturīgais pumpurgliemezis *Vertigo ronnebiensis*. Tā kā DL izdega, tad netika pētīti tauriņi vai kādi citi lidojoši kukaiņi. Teritorija ir pārāk maza, lai tajā izveidotos pastāvīgas nozīmīgu tauriņu populācijas. Ja teritorijā tiks atstāta visa atmirusī koksne, ilgā laika periodā varētu ienākt nozīmīgas sugas, piemēram, degumu krāšņvabole *Melanophila acuminata*. Potenciāli biotops ir piemērots arī lielajai skrejvabolei *Carabus coriaceus* (LSG suga).

3.3.3. Citas vērtības

17. attēls Skudru pūznis DL

18.attēls Putnu būri DL

19.attēls Pludmale Lielupes krastā

3.4. DL vērtību apkopojums un pretnostatījums

Shēmā zemāk uzskaitītas teritorijas dabas aizsardzības un sociālekonomiskās vērtības, kā kopsavilkums 3.1. un 3.2. nodaļām.

Dabas vērtības

Unikāla dendroloģiski īpatnēja priežu audze

Meža biotops- sausieņu priežu mežs

Anaviski pievilcīgas priedes

Sociālekonomiskās vērtības

Rekreācijas iespējas

Ūdens, augsnes un gaisa attīrīšana

Trokšņa barjera

Vēja aizsardzība

Skābekļa ražošana

Lielupes krasta stabilizēšana

4. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI

4.1. Teritorijas apsaimniekošanas ideālie jeb ilgtermiņa mērķi

1. Saglabāt DL „Darmšates priežu audze” dabas vērtības – īpatnējo, ainaviski augstvērtīgo, dendroloģisko priežu audzi.
2. Saglabāt DL „Darmšates priežu audze” rekreācijas vērtību, nodrošināt apstākļus DL izmantošanai iedzīvotāju atpūtas un izglītošanas iespēju nodrošināšanai..

4.2. Teritorijas apsaimniekošanas īstermiņa mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam

Šajā nodaļā uzskaitīti teritorijas īstermiņa mērķi plānošanas periodam līdz 2016. gadam.

1. Saglabāt līdzšinējā platībā DL „Darmšates priežu audze” kā dendroloģiski īpatnēju un ainaviski vērtīgu sausieņu priežu audzi.
2. Nodrošināt DL tūrisma infrastruktūras labiekārtošanu.
3. Nodrošināt DL izmantošana iedzīvotāju vides izglītībai

5. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

5.1. Apsaimniekošanas pasākumi

Apsaimniekošanas pasākumi plānoti laika periodam no 2006. līdz 2016. gadam. Pasākumi sakārtoti 6 tematiskās grupās, tai skaitā tūrisma infrastruktūras uzlabošana (A), svešo sugu iznīcināšana (B), biotopu apsaimniekošana (C), sabiedrības informēšana (D), izpēte un monitorings (E) un organizatoriski pasākumi (F). Tabulā apkopoti visi ieteiktie apsaimniekošanas pasākumi.

Apsaimniekošanas pasākumu kopsavilkums.

Pasākums	Nepieciešamības pamatojums	Prioritāte un izpildes termiņš	Nepieciešamie resursi un (potenciālais finansētājs)	Izpildes indikatori	Skatīt Kartē NR.
A. TŪRISMA INFRASTRUKTŪRAS IZVEIDOŠANA					
A.1. Stāvvietas ierīkošana blakus DL teritorijai	3.2.4.	II – vidēji prioritāri 2008. gada decembris	Nomnieks	DL nav nepieciešamība iebraukt ar automašīnām	Nr.7
A.2. Sabiedriskās tualetes izvietošana	3.2.7.	I – prioritāri 2007. gada marts	Nomnieks	Ir labiekārtota tualete. Mazinās audzes eitrofikācijas iespēja	Nr.7
A.3. Ugunsкура un atpūtas vietas izveide un apsaimniekošana	2.4.3.2. 3.2.2.	I prioritāri 2007. gada pavasaris	Nomnieks	Līdz 2010. gadam izveidotas un apsaimniekotas ugunsкура vietas	Nr.7-
A.4. Soliņu un atkritumu urnu izvietošana	2.4.3.2. 3.2.2.		Nomnieks		Nr.7
A.5. Tūrisma takas izveidošana un labiekārtošana	3.2.4.	III maz prioritāri līdz 2016. gada decembrim	Nomnieks	Izveidota un labiekārtotas taka līdz 2016. gada beigām	Nr.7
B. SVEŠO SUGU IZNĪCINĀŠANA					
B.1. Vārpainās korintes iznīcināšana	2.4.3.3. 3.2.5.	II – vidēji prioritāri 2016. gada decembris	Nomnieks, JPD, P/A „Rīgas meža aģentūra” VMD institūcijas	Līdz 2007. gada beigām vārpainās korintes atradnes iznīcinātas, neveidojas jaunas audzes.	Nr.4
C. BIOTOPU APSAIMNIEKOŠANA					
C.1. Sadržīves un celtniecības atkritumu izvākšana un zemsedzes	2.4.2 3.2.3 3.2.7.	I – prioritāri 2009. gada decembris	Nomnieks, organizējot talkas u.c.	Dabas liegumā nav redzami sadzīves atkritumi, kas veicina eitrofikāciju	nr.7

Dabas aizsardzības plāns dabas liegumam "Darmšates priežu audze" 2006. – 2011. gadam

atjaunošana					
C.2. Nogāžu un taku malu nostiprināšana	2.4.3.2 3.2.4	II – vidēji prioritāri 2007. gada decembris	Nomnieks,	Nogāžu erozija neturpinās, takas iekārtotas tā, lai neveicinātu eroziju. Takas neizplešas	Nr.7
C.3. Veco, nokaltušo priežu, kritālu un apdegušo koku saglabāšana.	2.4.3.3. 3.2.6	Visu plānošanas periodu	LRVP, VMD r-igas-Ogres virsmežniecība, JPD, nomnieks	DL saglabāti nokaltušie un apdegušie koki un kritālas, kas potenciāli var kļūt par dzīvotni retām putnu un kukaiņu sugām	-
D. SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA					
D.1. Informatīva bukleta izdošana		I – vidēji prioritāri 2007. gada decembris	JPD	izdots un izplatīts viens vai vairāki bukleti par pasākuma aprakstā minētajām tēmām	-
D.2. Informācijas zīmju un stendu izgatavošana un uzstādīšana		I – prioritāri 2007. gada maijs	DAP, JPD, nomnieks	Līdz 2007. gadam uzstādītas 2 veidu zīmes DA plānā noteiktajās vietās:	Nr.7.
D.3. Aizlieguma zīmju vai barjeru uzstādīšana		I – prioritāri 2007.gada pavasaris	CSDD, nomnieks, JPD	Novērsta neatļauta braukšana	Nr.7
E. IZPĒTE UN MONITORINGS					
E.1.Ar ugunsgrēkiem saistīto sugu ekoloģijas un meža atjaunošanās monitorings	Parastās un Darmšates priedes dabiskās atjaunošanās procesa novērošana	I- prioritāri Regulāri, katru gadu līdz 2016.gadam	Nomnieks, JPD, piesaistīti eksperti	Informācija par mežaudzes stāvokli un jaunu sugu parādīšanos vai neparādīšanos	Nr.3
E.2. Veikt apmeklētāju uzskaiti	2.4.3.2	III-maz prioritāri 2 gadus pirms plānošanas perioda beigām	Nomnieks, JPD	Informācija par apmeklētāju slodzi nākamajam plānošanas periodam	-
					-
F. ORGANIZATORISKI PASĀKUMI					
Pasākumi iekļauti individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā					
F.1. Nospraust DL robežas dabā	2.1.1	2006.g decembris	Nomnieks,	Skaidri noteiktas DL teritorijas robežas	2;5
F.2. Artēziskā urbuma uzgaļa nomaiņa un	2.4.3.5. nodaļa	1. prioritāte- 2006. gada decembris	Nomnieks, eksperti	Likvidēts gruntsūdeņu piesārņojuma avots	7

konservēšana vai urbuma tamponāža					
---	--	--	--	--	--

A. Tūrisma infrastruktūras uzlabošana

A.1. Stāvvietas labiekārtošana

Šī aktivitāte nepieciešama, lai samazinātu teritorijas piesārņojumu, eutrofikāciju un eroziju, novirzot apmeklētāju autotransporta slodzi uz teritorijas perifēriju. Stāvvietu jāveido ārpus DL teritorijas. (skatīt kartē nr.7).

Stāvvietu plānots veidot blakus esošajā zemes gabalā pie iebraucamā ceļa. Automašīnu iebraukšana līdz upei ir aizliegta, izņemot gadījumus, ka tas nepieciešams specializētajam transportam. Stāvvietu ieteicams veidot interesantu un oriģinālu, izceļot dabas vērtības. Stāvvietā paredzēts izvietot informācijas stendu, kurā var iepazīties ar DL plānu, ...

A.2 Sabiedriskās tualetes izvietošana

Šī aktivitāte ir dārga, bet nepieciešama, lai samazinātu eutrofikāciju. Tualeti plānots uzbūvēt stāvlaukuma tuvumā.

A.3. Ugunsкура vietu izveide un apsaimniekošana

Labiekārtotu ugunsкура vietu iekārtošana DL paredzēta divās vietās, kopā ar atpūtas vietām. Pašlaik teritorijā atrodas vairākas nesankcionētu ugunsкура vietas, kas norāda, ka ir pieprasījums pēc šāda infrastruktūras objekta. Ierīkojot šādu vietu, jānodrošina arī regulāra malkas piegāde ugunsкура vietām un regulāru to apsaimniekošana. Pretējā gadījumā pastāv risks, ka ap ugunsкура vietām esošajās teritorijās tiks izvāktas kritālas, tādējādi samazinot teritorijas bioloģisko vērtību. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nosaka aizliegumu kurināt ugunscurus ārpus tiem īpaši norādītām vietām.

A.4. Soliņu un atkritumu urnu izvietošana

Paredzēta soliņu un atkritumu urnu ierīkošana gar plānoto pastaigu taku. Soliņu un atkritumu tvertņu atrašanās vietu var apvienot. Atkritumu tvertnes paredzēts veidot no koka. (skat.7.karti).

A.5. Tūrisma takas izveidošana un labiekārtošana

Esošais taku un ceļu tīkls teritorijā ir jau pietiekošs, lai varētu veikt pastaigas un baudīt teritorijas ainavisko pievilcību. Varētu domāt par taku seguma maiņu, kaut gan pie esošās

slodzes tas varētu palikt arī līdzšinējais. Ja tiek domāts par seguma maiņu, tad tā varētu būt mulča, kas ir lēta un viegli uzturama.

Kā obligāts pasākums nepieciešama aizlieguma zīmju uzstādīšana, kas nepieļautu automašīnu braukšanu pa DL esošajiem ceļiem, izņemot pa tiem, kur tas paredzēts. (skat.7. karti).

Plānota vienas pastaigu takas izveidošana, izmantojot jau izbraukās un nostaigātās trases un daļēji stigu. (skat. 7. karti).

Gar DL teritorijas rietumu malu ejošā taka noslēdzas ar betonā plātņu segumu un tāda paša materiāla kāpnēm. Esošās kāpnes plānots saglabāt. Lai novērstu kāpņu appūšanu ar smiltīm un kāpas eroziju, kāpa jānostiprina ar egļu zaru pinumiem.

B. Svešo sugu iznīcināšana

B.1. Vārpainās korintes iznīcināšana

Viena no metodēm korintes ierobežošanā ir šo krūmu izciršana un izrakšana. Šis darbs jāveic regulāri, apkarojot krūmus jau atvašu stadijā.

Pameža kopšana jāuzsāk periodā, kad barības vielas no augu saknēm izmantotas lapotnes veidošanai. Vēl viena alternatīva ir iznīcināt pamežu laikā, kad tajā augošās sugas nogatavina augļus. Pameža izkopšana organizējama trijos paņēmienos, jo izzāģējot visu nelabvēlīgo sugu kopumu vienā paņēmienā, atbrīvosies dzīves telpa labvēlīgai atvašu ataugšanai, kas būtiski sadārdzinās kopšanas darbu dabas liegumā.

Ievērojot to, ka pamežs DL teritorijā ir diezgan skrajš un cietis no ugunsgrēka, būtu jānovēro tā atjaunošanās un augtspēja turamākajos gados.

C. Biotopu apsaimniekošana

C.1.. Sadzīves un celtniecības atkritumu izvākšana un zemsedzes atjaunošana

Šis pasākums ir prioritārs. Teritorijas nomniekam regulāri jāseko tam, lai teritorijā neveidotos sadzīves atkritumu izgāztuve. Ieteicams rīkot arī atkritumu savākšanas talkas. Organizējot talkas atkritumu savākšanai, tiek iegūts papildus pozitīvs efekts – sabiedrības iesaistīšana un informēšana. Īpaši ieteicams šo pasākumu organizēt sadarbībā ar skolām un dabaszinātņu pulciņiem vai nevalstiskajām organizācijām. Pasākumu ieteicams īstenot rudenī, lai mazinātu traucējuma efektu.

No teritorijas jāizvāc arī būvgruži, kuri izgāzti kāpas nogāzē, kā arī bijušo pagaidu ēku drupas, pamatu un tualešu bedru atliekas. Pēc atkritumu izvākšanas, jāatjauno dabiskā zemsedze.

C.2. Nogāžu un taku malu nostiprināšana

Kā vienu no prioritārajiem pasākumiem nepieciešams veikt kāpas (skatīt 7. kartē)stāvo nogāžu nostiprināšanu. Tam izmantojami pinumi, kurus veido no egļu vai priežu zariem – tie uztver smilšu plūsmu un vienlaicīgi attur cilvēkus no pārvietošanās pa takām nogāzēs.

Tāpat ieteicams nostiprināt stigu, kas ved uz upi, lai ierobežotu tās turpmāku izplešanos un kāpas eroziju. Stiprināšana veicama ar egļu vai priežu zaru pinumiem.

C.3. Veco, nokaltušo priežu, kritalu un apdegušo koku saglabāšana

111.kvartāla 4.nogabala, kurā atrodas DL, priežu vecums ir 115-148 gadi. Pieļaujama tikai invazīvo sugu izciršana teritorijā.

Visā DL teritorijā saglabājamās nokaltušās priedes un kritalas vai to daļas, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm. Jāsaglabā arī visa apdegusi koksne, kas var veicināt aizsargājamu un retu sugu kukaiņu un putnu parādīšanos DL.

Atbilstoši Jūrmalas pilsētas mežu apsaimniekošanas projektam 1999.-2008.gadam 111. kvartāla 4. nogabalā (visā DL teritorijā) paredzēta sanitārā cirte, kas paredz 49 kub.m krājas izciršanu. Šāda sanitārā cirte nav pieļaujama.

Saskaņojot ar LRVP pieļaujama bīstamu koku izciršana, atstājot uz vietas liela izmēra stumbrus.

D. Sabiedrības informēšana

Sabiedrības informēšana par dabas lieguma vērtībām:

Par vecajām, bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgajām priedēm. Par vēsturi, kā šīs priedes izveidojušās un sasniegušas līdz pat 150 gadu vecumu. Par kukaiņiem un augiem, kas sastopami DL teritorijā.

Par priežu nozīmi mūsu veselības saglabāšanai.

Sabiedrības informēšana par eitrofikāciju un nomīdīšanu

Informēt, ka braukāšana pa kāpām un staigāšana ārpus ierīkotajām takām veicina kāpu un zemsedzes eroziju un augu un kukaiņu sugu bojāeju .

Sabiedrības informēšana par invazīvajām/svešajām sugām.

Ir svarīgi, lai cilvēki apzinātos, kā paši var kontrolēt svešo sugas izplatību (šajā gadījumā vārpainās korintes- ar sēklām, dzinumiem). Jāatgādina, ka atkritumu atstāšana dabas teritorijā veicina neraksturīgu sugu ieviešanos.

Pasākumi

D1 Informatīva bukleta izdošana

D2. Informācijas zīmes un stendi

D.3 Aizlieguma zīmes

Informācijas zīmes un stendi ir nepieciešami, lai organizētu apmeklētāju plūsmu, informētu tos par sabiedriskās kārtības noteikumiem un infrastruktūras piedāvājumu, par audzes vēsturisko izcelsmi, zinātnisko nozīmību, dabas aizsardzības un ainavisko vērtību un par aizsardzības un izmantošanas noteikumiem.

Informācijas stendu un zīmju izgatavošana un uzstādīšana

Ieteicams izmantot DAP izstrādāto vienoto informācijas zīmju dizainu. Tāpat ieteicams sagatavot pietiekamu daudzumu zīmju, lai varētu aizstāt sabojātās un iznīcinātās zīmes. Skatīt DAP mājas lapas adresi www.dap.gov.lv

E. Izpēte un monitorings

- E.1. Veikt meža atjaunošanās pēc ugunsgrēka monitoringu un dažādu ar ugunsgrēkiem saistītu sugu ekoloģiju

- E.2. Veikt apmeklētāju uzskaiti pēc vienotas metodikas (Vasarā: 2 uzskaites visā DL brīvdienā labā laikā un 2 darba dienā sliktākā laikā). Monitorings nepieciešams, lai sagatavotu informāciju nākamajam dabas aizsardzības pasākumu plānošanas periodam (2016. gadā), novērtētu šobrīd saplānoto infrastruktūras atjaunošanas pasākumu efektivitāti.

F. Organizatoriski pasākumi

- F.1. Nepieciešama DL robežu nospraušana dabā, apzīmējot tās ar ĪADT informācijas zīmēm.

- F.2. Teritorijā esošajā artēziskajā urbumā jāveic ūdens kvalitātes pārbaude. Prioritārs pasākums ir urbuma uzgaļa nomaiņa. Ja nav plānota urbuma turpmāka izmantošana, tad jāveic tā tamponāža.

5.2 Priekšlikumi par nepieciešamajiem grozījumiem Jūrmalas teritorijas plānojumā

Jūrmalas pilsētas attīstības plānā DL "Darmšates priežu audze" teritorija ietilpst „Dabas pamatnē”, tāpēc grozījumi nav nepieciešami.

Dabas aizsardzības pārvalde ierosinājusi nomainīt *Dabas lieguma* statusu uz *dendroloģiska stādījuma statusu*, kam teritorija atbilst pēc būtības. Statusa maiņas procedūru veiks Vides ministrija.

6. Izmantotie informācijas avoti

Izmantotās literatūras saraksts

- Belte P. 1935. Rīgas Jūrmalas, Slokas un Ķemeru pilsētas ar apkārtni. Rīga: R.Bērziņa grāmatu spiestuve.
- Brangulis A.J., Kuršs V., Misāns J., Stinkulis Ģ. 1998 Latvijas ģeoloģija. LVĢD, Rīga: SIA „Apgāds Jāņa sēta”, 70 lpp.
- Eberhards G. 2003. Jūras krasta ģeoloģisko procesu monitorings. Rīga.
- Kabucis I. (red.) 2000. Biotopu rokasgrāmata. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Rīga: Latvijas Dabas fonds, 160 lpp.
- Kabucis I. (red.) 2001. Latvijas biotopi. Rīga: Preses nams.
- Kalniņa A. 1995. Klimatiskā rajonēšana. Grāmatā: Latvijas daba, 2. sējums. 245. lpp.
- Laiviņš M., Zundāne A. 1989. Latvijas ziedaugu un paparžaugu datu katalogs. Sinantropie elementi. Salaspils, Silva. 40 lpp.
- Lārmanis V., Priedītis N., Rudzīte M. 2000 Mežaudžu atslēgas biotopu rokasgrāmata. Rīga, Valsts Meža dienests, 127 lpp.
- LU Bioloģijas fakultāte. 2002. Pētījums par svešo augu sugu izplatību un ekoloģiju piekrastes kāpās Latvijā. Rīga.
- Priednieks J., Strazds M., Strazds A., Petriņš A. 1989. Latvijas ligzdojošo putnu atlants. Rīga.
- Spuris Z. (red.) 1998. Latvijas Sarkanā grāmata. Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. Rīga, LU Bioloģijas institūts 388 lpp.
- Valsts mežierīcības institūts. 1999. Jūrmalas pilsētas mežu apsaimniekošanas projekts 1999.-2008. gadam. Salaspils.
- Zelčs V., Markots A. 1999 Ģeoloģiskās informācijas izmantošana teritorijas attīstības plānošanā. LU, LVĢD, Rīga: tipogrāfija Zalktis ZB, 130 lpp.

Izmantotās interneta adreses

www.latvijasdaba.lv
www.likumi.lv
www.jpd.gov.lv
www.vidm.gov.lv
<http://piekraste.daba.lv/>
www.ltn.lv

PIELIKUMU SATURS

1. pielikums. Kartes

1. DL „Darmšates priežu audze” situācijas plāns
2. DL „Darmšates priežu audze” robeža un aizsargjoslu plāns
3. DL „Darmšates priežu audze” 2006/06 izdegušās teritorijas plāns
4. DL „Darmšates priežu audze” invazīvo sugu izplatības vietas
5. DL „Darmšates priežu audze” robežas koordinātes
6. DL „Darmšates priežu audze” mežaudzes plāns
7. Apsaimniekošanas pasākumi DL „Darmšates priežu audze”

2.pielikums. Tabulas

3.pielikums. Koordinātes par DL „Darmšates priežu audze” apsaimniekošanu un aizsardzību atbildīgajām institūcijām

4. pielikums. DAP izstrādes uzraudzības grupas sanāksmju protokoli

5. pielikums. Jūrmalas pilsētas domes vides aizsardzības komitejas sēdes protokols